

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
СТАРОСЕЛЦИ И НОВОСЕЛЦИ
РУСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Далеч някъде, зад заспалите тъмни гори, оттатък широките степи, живеели руси, все отбор здравеняци. Живеели си те охолно и щастливо край бистрата речица в долината: земята работели, ръж сеели, добитък пасели, риба ловели.

След време на тия селяни станало тясно: хижа хижата почнала да изместя.

— Как да построим на дъщерята и зетя нова хижа в старото селище? Как да издигнем прави стени? Тук житница, по-нататък плевня — и ще се блъснем в съседния двор. Можем ли къщица като хората тук да издигнем? — оплаквал се старецът-баща на бабата-майка.

А тя ще му натякне:

— Не ти се иска тебе да се погрижиш за детето си! Развали пералнята, разтури кокошарника, помоли се на съседа: не ще ли ти откъсне той от двора си едно мъничко късче — колкото стрехица, да има къде да спуснем за новата къщица? А пък ние нему в замяна някое късче нива ще подарим.

А съседът се не съгласява: и нему вече дворът се е стеснил. Старецът и бабичката се угрижват, а дъщеря им ще пристъпи и ще рече:

— Не се ядосвай, татко: направи ни колибка отвъд реката, хей там, на бърдото!

— Ти пък, дъще, що си намислила? — ще рече бабичката. — От родното си село искаш да забегнеш.

— Защо, мамо? Нали ще бъдем отвъд речицата? Вие под бърдото, в падината, а ние над бърдото — това си е то. И вие нас ще гледате, и ние вас, па ще се спохождаме и в радост, и в беда.

Тъй поговорили старите и младите, па току се съгласили да се наредят по новому.

Старата челяд си останала на старото място, в долината, а младата се прибрала оттатък речицата и попълзяла по хълма, по чукарите се заселила.

До първата хижа скоро се прилепила втора, трета — и ето че цяло ново заселище израснало.

Заживели новоселците добре: земя дал господ — какво друго им трябва? На староселци при реката станало по-широчко, повече простор добили.

Другарували, сродявали се староселци и новоселци помежду си, живеели си приятелски, ходили си един другиму на гости и един на друг в беда си помагали. Много време минало, толкова много, че и внуците на внуците на първите новоселци израсли, а дядовците почнали да забравят кога е съградена първата хижа на новото заселище.

Случило се веднъж — голяма беда налетяла, кръстосала друмища и пътеки и стигнала неканена до Старо село. Налегнала староселци неплодна година: и семето не могли от нивите да вземат.

Загрижили се староселци, не знаели как ще прекарат зимата, ала новоселци им помогнали да се прехранят и земята си да насеят.

Минала се злата година. Но и другата не излязла по-добра. Не се родило ни жито, ни овощия, ни кърма за добитъка.

Добитъкът от глад изпопадал, а което останало здраво, едва се държало на крака.

Настанала втора лоша година за староселци. Замислили се те отново: „Как ще се живее сега, откъде ще се вземе хляб?“

И ето тежката беда споходила по-заможните и започнала да им шепне:

— Е, че тия староселци все на гърба ви ли ще се хрантутят? Една година им помагахте, а сега ето ги — нямат ни снопче по гумната си, ни зрънце в житниците, ни картофи в зимниците, а кравите, овците и свините им умряха. Ако и сега захванете да им помагате, ще трябва много от своето да им дадете: за вас не ще остане. Нека староселци тая година прекарават, както знаят. Бог да им помогне!

Послушали новоселци злия съвет на лютата беда.

Събрали те много плод, напълнили житниците с жито, намлели брашно, живеят си — и се подиграват с бедните староселци. А староселци не могат да надделеят. Зима настанала, дълга, тежка, гладна. Студът скрвал всичко. Изгорили и ведре, и столчета; продали си за жито и последния добитък, последната дреха. Всичко изполяли; не останала по къщите нито коричка хляб.

Децата плачат, хляб искат. Тича староселска бабичка в новото землище. Влиза тя в пруста. „Помози бог!“ — казва, здрависва се, па приседне на крайчеца в задния ъгъл. Заговори се за туй, за онуй, а тя тихом прошепне:

— Не ще ли ни дадете, добри хора, малко ръжчица назаем? Децата ни плачат: хляб искат.

А стопаните отказват.

Тича бабичката в друга, в трета хижа — навред отказ. Цялото село обхожда. Новоселци са глухи към староселската беда, никой се не отзовава.

— Ей, стрино — говорят новоселци на бабичката, — върви си! Живейте си, както знаете, всеки си има грижи!

Умислили се староселци и решили — цялото село при новоселци да идат.

Тръгнали те — ето ги в Ново село.

— Помогнете ни — молят се староселци, — тежко тегло ни е налегнало. Не ви ли е грях — да ни оставяте в тази люта беда?

— Е, стига сте ни досаждали, вървете си! — отговарят новоселци. Ала не стига, че не дали на староселци нищо, ами и над бедата им се присмели: с укор ги посрещнали и изпратили.

— Вървете си, вървете си! От вас взаем нищо не сме взели, вие досега нищичко не сте ни дали: какво искате сега от нас? Ходете си, ходете! Нагледахме ви се!

Заплакали староселци.

— Имате вие и преимате, ала, види се, забравили сте бога! — рекли те и се върнали в Старо село.

И ето какво се случило тогава в Ново село. В една хижа една жена замесила хляб. От вечерта още направила всичко, каквото трябва: взела три панички квасна каша, прецедила я през решето в квасилката, разбъркала я с вода, насипала крина ръжено брашно, размесила го, покрила квасилката, поставила я на чиста сламица до печта.

Кисне тестото и малко по малко се повдига нагоре, набъбва: хубав хляб ще стане. Размесила жената тестото, притурила още брашно, замесила го както трябва и го оставила до утрото да втаса.

Заранта жената напалила добре печта, па отгребала жаравата на една страна.

„Спори ми работата — мисли си тя, — осем големи кравая ще излязат тоя път; ще има цяла неделя да ядат нашите дванадесет души в къщи. А сега — тестото на лопатата, че в печта.“

Но какво станало? Жената иска кравите в печта да хвърли, а пък всичкото тесто от копанята се подигнало, скочило на пода, търко-

лило се към прага — от прага — скок! — в пруста, от пруста към вратата, от вратата на пътя и току надолу по бърдото се търколило.

Търкаля се ръженото тесто и никой не може да го стигне. Затегла се уж жената да го догони, ала стига ли се то! Наизлезли новоселци от хижите си, затичали се след тестото, ала къде ще го стигнат: ръженото тесто се изгубило.

На селските псета се дощяло тестенце да си хапнат; затичали се и те след него с все сила, но ръженото тесто търкаля ли се, търкаля: и кучетата не могли да го стигнат.

Врани и гарвани хвъркнали, след тестото полетели; хвърчат, гратат те след него, ала не могат да откъснат и една хапка.

Тестото се търколило чак в Старо село, спряло се на мегдана.

Излезли от хижите жени, мъже, деца: чудом се чудят. Поговорили помежду си, па решили староселските старейшини да вземат тестото, хляб да опекаат и на всички поравно да го поделят.

А и на другия ден се случило същото. На всичките жени в Ново село, които умесили хляб, ръженото тесто излязло от копанята, попъзляло към прага, от прага — в пруста, от пруста — на двора, от двора — на пътя, па се търколило, изгубило се от очи: само староселци го видели. Тъй новоселци и не узнали къде им е избягало ръженото тесто, а то пак при староселци отишло.

И всеки ден все това, че това: тестото от копанята, колачетата и хлябовете от пещта, млинчетата от тепсиите, брашното, житото от чувалите, от кошовете, от нощвите все тече, бяга, лети от новото заселище към старото село.

А староселци от ден на ден все по-богати ставали. Всяка хижа поред хляб пекла и все поравно си го делели.

В Ново село работата все по-зле и по-зле отивала. Житото се свършило, хората вече дояждали последните корички. Загрижили се новоселци, умислили се. И ето че се разчуло в Ново село за добруването на староселци: там нямало вече глад, тежкият живот се свършил, всичкият новоселски хляб отишъл в Старо село.

Дошло сега ред на новоселци да тръгнат по просия.

Приготвили се една утрина. Тръгнали по пътеката.

Дошли новоселци в Старо село, ала чак към пладне; жените прибирали трапезите. Пристъпват новоселци и почват да се молят:

— Нека сами се укорим, обични роднини, за туй, че на лошото време ви оставихме в тежка беда. Забравете това! Помогнете ни!

— Ах, братя, оставете туй! Елате заедно да хапнем! Поседнете, съседи, на една трапеза с нас: ще се постесним, ще похапнем, каквото господ дал!

Поседнали староселци и новоселци; повеселили се, заедно пийнали и хапнали. После почнали да се питат защо всичкото жито до последно зрънце отишло от Ново село в Старо село. Размислили се. Мислили, мислили, па най-сетне решили:

„Когато се съградили първите хижи в Ново село, всяка нова домакиня замесвала първото тесто от староселско брашно. И всеки селянин посявал първия път своята новоселска нива с бащините си староселски зърна. Колкото и хижи да се явили след това в Ново село, колкото и нови хора да се родили, на всички ръжта била староселска.“

— Та, ще рече, ние сме от един и същи род! — отсекли староселци и новоселци. — И се храним от едно и също ръжено зърно!

Помирили се тогава староселци и новоселци; започнали в мир да живеят, да се спохождат и да си помагат.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.